

ravno dosegli nekako edinost v pisanji, kar se tiče vsaj vnanje oblike naših časnikov, ter smo z zedinjenimi močmi obdelovali svojo narodno njivo, oziraje se pri tem tudi na ravnanje naših južnih sosedov, od katerih smo se že in bomo se še učili; — kar se je zatrosila zopet ljulika nesrečne neskladnosti, ktera se je tu pa tam res tudi prijala. Našli so se namreč — komu ni znano? — kateri „pisevajo ali piševajo, da ne kmetje, ampak kmetije imajo kmetije, ki jim pri dobrem obdelovanju donajajo veselija pa tudi lepega premoženja, v tem ko so si gospodije izbrali mnogovrstno dejanje z umom itd.“

Ne bojim se sicer, da bi kdaj večina slovenskih pisateljev pritegnila takim novotarjem, vendar bi jih jaz opomnil in poprosil: ne kazite slovenskega edinstva, ne kvarite jezika, in ne motite dosedanjega slovenskega razcveta in razvoja, ki meri nekaj tudi na približevanje k jugoslovanskim bratom živčim z nami na enem in istem nepretrganem ozemlju!

Vi se pozivate na veljaka Miklošiča, prepričani, da je on kos, razgrniti staroslovenščini lice, kakoršno je samo na sebi. Dobro, — pa zakaj ga ne posnemate tudi zastran novoslovenščine? Berite njegove čitanke, njegov staroslovenski slovar, kako on slovenske besede piše, on, ki se mu gotovo nikdar še sanjalo ni, da bi trebalo sedanjó živo slovenščino pritiskati na Prokrustov posteljnjak nekdanje slovenščine ali bolgarščine in raztegovati jo po isti.

Pri zbornih imenih (coll.) in pri glagolščakah (subst. verb.) poznajo vsa živa slovanska narečja samo formacijo — je (Čehi sedaj i), ne pa — ije, kakor ima staroslovensko. Kdo nam tedaj daje pravico, odstopati od njih? Če Srbo-Hrvati, da molčimo od drugih, pišejo: pisanje, vladanje, orožje, podružje, poduožje, podgorje, predmestje, Podrinje (Drina-Thal), in zaradi razločnosti celó Potisje (Theissgebiet, ne Potišje niti Potisije), čemu bi mi po neki domišljeni doslednosti vtikali tisti i, kteremu ne bi vedeli ni pravega glasú?

Držimo se torej udomačenega, v časnike z mnogim trudom vpeljanega pisanja, in ravnajmo se, čistó isto, po nekdanji mrtvi slovenščini samo toliko, da ne zastranimo ali zabrazdimo od živega slovenskega in srbsko-hrvaškega narečja! Dixi. P. M.

Slovansko slovstvo.

* *Zemljepis i poviest avstrijskih zemeljah* — se zove nova knjižica, ki jo je v hrvaškem jeziku spisal Venceslav Mařik in namenil mladini v ljudskih šolah. V njej je na kratko razložen zemljepis in kratek zgodovinski pregled posameznih dežel v našem cesarstvu. — Gledite! to je zopet ena taci knjig, ki nam je v domačem jeziku v ljudskih šolah potrebna kakor ribi voda. Naša mladina, ki iz ljudske šole stopi, je celó neumna v vseh teh rečeh, ki bi ji, naj ostane kmet ali rokodelc, vendar na dobiček bile, ako bi saj nekoliko poznala dežele tistega cesarstva, v katerem živi, ima barantijo itd. Al kaj je bilo nemškutarjem za to mar, da se mladina naša kaj pravega nauči, — da le „tajč“ besede „verderbati“ zná!

Dopisi.

Iz Kragujevaca v Srbii 1. maja. (Dalje.) — Da tedaj na Srbskem toliko zemljišč na boben pride, moramo družih vzrokov iskati, in ti so, kakor povsod pri ljudéh na svetu: „Kdor ne dela, zapravlja in kdor zapravlja, pride na boben.“ Pri tem je Srbin, kakor sem vam že večkrat povedal, dober vojak ali čuda slab kmet; tudi rad malo posedí, duhan pušaje, lepe

puške in lepo orožje ogledovaje se rad pogovarja, zadremlje in zaspí. Po zemlji brbati in jo obdelovati mu je grozna težava, pa si tudi pripravnega orodja za zemljedelstvo nikakor narediti ne zná. On zná jako lepo lončeno posodo, lepo orožje, razne struke, lepo sukno in platno, in mnogo družega narejati. Vsak uboren seljak si napraviti zná prelepo dudlo, ki jo prav lepo z rumeno, kositarjevo ali s kako drugo žico (dratom) oplete in s kakim metalom vrlo lepo okuje. In vsak seljak si zná lepe, javorove gosli narediti in zná na nje brenkati, in na dudlo dudljati mojstersko. Brez dudle ni noben Srbin in brez javorovih gosel nobena srbska hiša; al brane noben Srbin ni še videl! Njegov strašni plug, voz in drugo zemljedelsko orodje je tako, da se ne more nikakor meriti z gori imenovanimi izdelki njegovih rok. Zato Srbin grozno malo zemlje obdela in strašno trpí, še več pa njegova uboga živinica, v strašne vozove in grozne pluge vprežena. Srbinu ni veliko mar za to, da bi obdelaval zemljo. Da le dobí, vzame kmet na svoje posestvo denarja na posodo (zajem) in počne trgovati; včasí jo zadene, včasí mu spodletí; mnozi obogatí, drugi pride na boben. Ko trgovec gré od kraja do kraja, od mesta do mesta, tudi iz krčme v krčmo; pride v razna, vesela društva, počne piti in druge napajati, na karte igrati itd. in tako zapravi kmalu čas in vzajemljeni denar. Ali pa, če le more, prodá Srbin svojo zemljo na deželi, ali vzame denarja na-njo na posodo in gré v mesto, si napravi za lep denar kako slabo štacuno, jo napolni z raznim dobrim in slabim blagom, in avanzira tako iz bornega kmeta iz dežele na gospoda, mestjana in trgovca v mestu! Tudi tu jo nekter dobro zadene, drugemu pa tako grozno spodletí, da kmalu ni kmet niti gospod, nego nihče, ki se zdaj ko mestjanin, se vé da, delati sramuje. Naravno vse to zavisí od tega, kako gospodari.

Srbin dá svojo krčmo v zajem, ker ga mrzí ljudém streči in jih ko sluga poslušati, zato so gostilnice v Srbii vse v cincarskih rokah po mestih in po kmetih. Srbin v svoji krčmi pri cincaru pije, na karte igraje, duhan pušaje in se pogovarja, v veselem društvu čas in denar zapravlja. Cincar si pomaga in bogati, Srbin peša in kmalu pride njegova krčma z zemljo vred na boben! In kdo jo kupi? Cincar.

Srbin dá svojo rodovitno zemljo pridnemu Bulgarinu v zajem, kateri jo obdeluje, da mu rodí stoterno. Bulgarin prodaja in z živžem zaklada vsa mesta po Srbii; Srbin pa od njega kupuje, ker mu je živžea treba! Bulgarin bogati, Srbin peša, pride na boben, pridni Bulgarin pa do zemlje!

Kmetje okoli mest so menda po vsi Evropi bolj trdni in bogateji od kmetov po deželi; v Srbii je druga; tukaj je kmet pri mestih najslabši, če tudi ima še veliko lepe zemlje in hoste. On seka in kvari svoje lepe hoste, tira drva v mesto po dve, tri in še več ur daleč, zamudi z voli svojimi celi dan, večkrat tudi precej noči, prodá drva za kaki dve dvajsetici, kupi od neutrudljivega Bulgarina živžea, ki mu ga je za hišo treba, res po ceni, al je vendar le sramota od Bulgarina kupovati to, kar bi si sam lahko pridelal! Se ve da, ker celi dan v mestu za usta nič dobil ni, je treba iti v gostilnico, da popije čašo vina, rakije, punča ali kave, da malo na karte poigra, čibuk popuši, se malo v veselem društvu pogovori, posedí itd. Tako je celi dan zamujen, skupljeni denar potrošen, včasí ga pa še zadosti ni; hosta se vsaki dan bolj sveti, zemlja leži prazna! Da bi jo obdeloval, ne bi mu bilo treba od Bulgarina živžea za hišo kupovati, tudi po najnižji ceni ne, in hosta bi mu ostala lepa in temna. Al vsega tega on ne opazi, dokler mu boben ne zaropotá in mu svitla hosta prepozno oči ne odpré. Zdaj še le vidi, da ga